

VITÉZI TÁJÉKOZTATÓ

1956-os kiadvány

1956 – 2006

*Fűnek zöldje, hősök vére,
a dicsőség fényessége
a trikolor ékessége
Lehet-e a holtnak békessége?*

*A sok fejfa erdővé lett,
a sok áldozat, ó mivé lett?
Ki viszi tovább a fáklyát,
ki őrzi a forradalom lángját?*

*mi Vitézek átvesszük a fáklyát.
Ígérjük, őrizzük a zászlót és a lángot,
Adjon Isten Néktek nyugodt, boldog álmot!*

(vitéz Madaras Ágnes: Újköztemető 2006. november 4.)

Egységes nemzetet

A forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepeket a veszprémi megyeházán a Magyar Vidék Országos 56-os Szövetség
Az ünnepség résztvevői százhusz évet töltöttek börtönben

Igehirdetésében Szendi József, a veszprémi főegyház-megye nyugalmazott érseke az Öszövetségből Egyiptomi József történetét idézte: testvérei eladták rabszolgának, de József a börtönben is tisztességes maradt.

Szendi érsek hangsúlyozta, még a rabokkal is van terve Istennek, ezért kell minden körülmények között hűségnek és becsületesnek maradni, soha nem feladva sem a hazát, sem a vállalt elveket. Az ünnepséget köszöntve Kuti Csaba, a megyegyűlés napokban leköszönt elnöke felhívta a figyelmet arra, hogy Magyarországon még mindig nagyon sokan nem értik, valójában mi is történt 1956-ban. Ötven esztendeje a forradalom minden perce benne élt az emberekben, akkor képes volt egységet alkotni a magyarság – ezért ma furcsa, hogy miért akarnak szétverni egy nemzetet. Kuti Csaba szerint a jövő záloga pedig ez az egység, amely a lakosságból népet, nemzetet kovácsol. Erre alkalmas lehet az ötvenedik évforduló méltó ünneplése. Beszédében Boross Péter volt miniszterelnök, a Szabadságharcosokért Közalapítvány kuratóriumának elnöke – visszautalva Szendi érsek bibliai parabolájára – kijelentette: ezt a nemzetet sokszor eladták rabszol-

Ötven éve a forradalom minden perce az emberekben él. A Történelmi Vitézi Rend képviselői az ünnepségen

gának, s előfordult az is, saját testvérei részvételével. A rendszerváltás előtti negyven esztendő sem volt egy zarándokút, hanem csak egy pusztai kódorgás, amit nem értelmelt meg a magyarság. Ezért jogosult a nemzet, hogy tizenhat éve szabadon fejte hajthat ötvenhat emléke előtt. Nem felejthető, hogy az elmúlt ezer évben a magyarság minden évszázadban felkelt az elnyomók, a megszállók ellen, mert élt államalapító Szent István király parancsa: megmaradni mindenképpen. Az ünnepen több, mint száz közéleti személyiség és egykori forradalmár vehette át a szövetség kitüntetését Pintér Kornél országos elnöktől, aki elmondta: **a teremben ülők a forradalmat és szabadságharcot követő megtorlásban összességében százhusz évet töltöttek börtönben.**

Fotók: Gáspár Gábor

Napló, Veszprém megye napilapja, 2006. október 16.

Ötven esztendeje képes volt egységet alkotni a magyarság

VITÉZI TÁJÉKOZTATÓ

Kiadja: Történelmi Vitézi Rend Egyesület

Felelős kiadó: v. Hunyadi László főkapitány

Felelős szerkesztő: v. Tolnai Eta

Vitézi Tájékoztató Szerkesztősége

Postacím: 1399 Budapest, Pf. 694/123, e-mail: eta.tolnai@freemail.hu

Honlap címe: www.vitezirend.hu

A balatonfűzfői srácok emlékezete

Tarkóra tett kézzel

Az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján mártírjainkra, hőseinkre és az idő közben a Hadak Újtára lépett bajtársainkra emlékezünk. Fejet kell hajtanunk azonban azok előtt is, akik Szent Forradalmunk hiteles szemtanúiként ma is itt élnek közöttünk.

A balatonfüredi vitéz Brenner Imre közép-dunántúli székkapitány és a balatonkenesei vitéz Ambrus Árpád 1956-ban ifjúmunkások voltak a balatonfűzfői gyártelepen. Életük eltelt 50 esztendejét hitben, erkölcsben és kitartásban is meghatározta az a napok.

1956. október 25-én Balatonfűzfőn leszerelték az iparilag fontos szerepet ellátó gyártelep őrzését addig ellátó ÁVH-s egységet, majd a munkásszállón lakó fiatalok között megszervezték a Nemzetőrséget és a Gyárőrséget. Az egykori két osztálytárs Brenner Imre és Ambrus Árpád így vállalkoztak életük talán legkockázatosabb megbízatására. A feladatot fegyveres szolgálatban ellátó ifjú nemzetőrök későbbi elmondása szerint egészen 1956. november 4-éig feszült volt a légkör, de számottevő összetűzésre nem került sor.

vitéz
Ambrus
Árpád

1956. november 4-én hajnalban azonban Szentkirályszabadja felől elkezdtek dörögni a fegyverek, majd félkörben a gyár körül is. A „hurra” kiáltások hallatára mindenkinek egyértelmű volt, hogy a hazánk szabadságát már többször eltipró orosz megszállók megtámadták a gyárat. A nehéz órákban a fiatalokban felmerült, hogy talán soha többé nem látják szeretteiket.

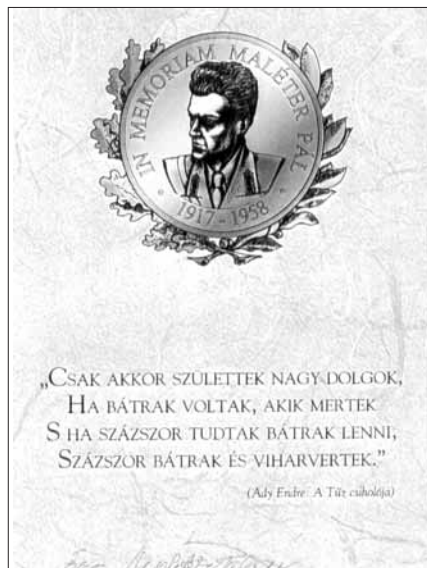
Amikor kivilágosodott, a sokszoros túlerőben lévő oroszok lefegyverezték

a forradalom időszakának rendfenntartó szerveit. Így került fogságba Ambrus Árpád és Brenner Imre is. Hosszú órákon át tarkóra tett kézzel, ordítózások közepette „osztályozták” őket, egyiküket a gyártelepi pártbizottság pincéjébe, másikat az első emeletre zárták be. Brenner Imre az emeleti ablakból így lehetett szemtanúja, amikor egy teherautó platóján behozták bajtársaik földi maradványait.

Az ifjúmunkások közül Kertai Mihály – hátrakötött kézzel – az árokban találták meg. Az oroszok azt mondták, elmehet haza, majd tarkón lötték. A tanítósegéd Balogh Ferencet sem látták többet élve. Balassy Sándor és Schiszler József szintén mártírhaltak.

vitéz Brenner Imre

Balassy Sándor halála különösen tragikus fejezete a fűzfői gyártelep 1956-os történetének. A hajnali tűzharcban súlyosan megsebesült ifjúhoz ugyanis hosszú órákig nem engedtek orvost, de végül is eljutott a veszprémi kórházig, ahol hat lövedéket távolítottak el a testéből. A műtétet követően már javult az állapota, amikor Veszprém újabb légitámadást kapott, melynek során a kórházat is találat érte. A rémült lelkiállapotban lévő ifjú – átélve egy hasonlóan szörnyű eseményt Fűzfőn – a menekülés ösztönétől vezérelve – kitepte magából az infúziókat, és a földön vonszolva megkínzott

testét kimászott a folyosóra. Fiatal élete ott ért véget.

Balassy Sándor, Balogh Ferenc, Kertai Mihály és Schiszler József emlékét már nem csak a túlélők szíve, de a kommunizmus névleges bukása óta kopjafa is őrzi Balatonfűzfőn. Minden év november 4-én ott gyűlnek össze a túlélők, hogy megemlékezzenek örökké fiatalnak maradt bajtársaikról.

Köztük mindig ott van **vitéz Brenner Imre és vitéz Ambrus Árpád** is.

vitéz Pintér Kornél
területi törzskapitány

Hányatott gondolat

*Mint torlódó hullám
csapkod a gondolat,
hol az égben szárnyal,
hol földet simogat.*

*Megnyugvása hol lesz
háborgó lelkemnek?
Szegény föld vagy Hazám,
miért szerettek?*

*Miért, hogy marasztalt
sorsom-e bús földön?
Ha szabad nem vagyok,
Hazám-e a börtön?*

*Tudna-e szárnyalni
lelkem idegenben,
hol, mint gyermek sírtam
Hazám... Te éretted.*

*Vagy talán itt sírjam
el minden könnyemet?
Hisz ha sírok, mindegy,
mely földre könnyezem.*

(1963. február 4.)

**vitéz Németh László
a 765-148-as számú elítélt
(1933–2004)**

**A Vitézi Rend Közép-Dunántúli
csoportja a börtönben írt versével
és a Vele készült beszélgetéssel
emlékezik egykori székkapitányára,
a 2004. november 24-én Hadak
Útjára lépett
vitéz Németh Lászlóra.**

In memoriam vitéz Németh László

Álmomban sem lehettem szabad

Az 1956-os Forradalom és Szabadságharc 45. évfordulóján, 2001-ben készült ez a beszélgetés vitéz Németh László közép-dunántúli székkapitánnyal, a Magyar Vidék Országos 56-os Szövetség alapító országos elnökével. Nem érhettem meg az 50. évfordulót, mert 2004. óta már újra együtt van bajtársaival a Mennyei Birodalomban. Beszélgetőtársa 2001-ben v. Pintér Kornél területi törzskapitány volt.

Gyermekkoráról ma is kedves emlékeket őriz, a háború előtti békeidők keresztény lelkületű filmjeiről, az időközben már eltávozott pajtásokról, a szigorú és egyben jóságos tanítóról. Életét derekasan átszabta a vérzivataros történelem. Éppen 11 évesen, 1944. végén édesanyjával és testvéreivel együtt Németország felé menekült a vörös áradat elől. Hadi-fogságba esett édesapját – a Magyar Királyi Honvédség tisztjét – a Magyarországot is leigázó oroszok a romániai Fogsani koncentrációs táborában végezték ki. A hontalanságból hazatérve őket is felemészítette az Új Rend. Édesanyját 1950-ben egy végzetes betegség ragadta el. Ekkor már végképp nem találta helyét az ember telenség folyamában.

1951. márciusában visszavágyott oda, ahol korábban a honvágy miatt sírt, de a tiltott határátlépés közben elfogták és átadták a két ÁVO-nak. Megjárta a szombathelyi börtönt, ahonnan alig 40 kg testsúllyal kórházba került, majd jött a székesfehérvári és az aszódi nevelőintézet. 1956-ban nemzetőrként részt vett a forradalom és szabadságharc diadalában, ezért üldözték, megfélemlítették, a pufajkások összeverték, többször volt a hírheft kenesei Honvéd Üdülő „vendége”. Később fegyverrejtegetés vádjával letartóztatták és elítélték, megjárta a veszprémi rendőrség Politikai Osztályát, a várbörtönt, éveken keresztül a budapesti Gyűjtőfogház rabja volt.

1989-ig több tízezer sorstársával együtt másodrendű polgárként élt saját hazájában...

– Milyen volt egy átlagos nap a börtönben?

– Reggel fél 6-kor csengőszó és a börtönőr ajtóverése ébresztett bennünket. Ki kellett tennünk az ún. ceglédi vízeskannákat, melyek tartalma tisztálkodásra, mosogatásra és ivóvízként is szolgált. Megmosakodtunk, majd katonás rendbe bevetettük az ágyat. Szerdánként megborotváltak bennünket, szombatoként pedig lezuhanyozhattunk, persze hideg vízben. Télen, fürdés után, egy mindig fűtetlen cellába visszatérni bizony nem volt leányálom.

7 órakor kiosztották a reggelit, ami általában fekete kávéra hasonlító folyadékából állt. Ekkor kaptuk meg – magánzárkasként a napi 25 dkg-os, dolgozóként 35 dkg-os – kenyér fejadagunkat is, melynek napi három étkezésre történő beosztása bizony nem volt egyszerű. Reggeli után – amíg még nem dolgoztam – gyakran ebédig olvastam, vagy szakadatlanul sétálgattam fel és alá. A cella 5 lépés hosszú volt, egy menet 200 kört tettem meg. Hiába fáradtam el, napközben az ágyra még csak leülni sem volt szabad.

– És az ebéd?

– Az ebéd 4 dl levesből és 3 dl „második”-ból állt, ami hetente kétszer lóhús volt. A vacsoráig a „szabadidős” programot szintén az olvasás, a sétálgatás, vagy havonta egyszer a levélírás jelentette. Sohasem lehetett beállni a sarokba, mindig szem előtt kellett lenni. Külön időtöltésnek tűnt a poloskák társasági életének szemlélése, de amikor elérték a szalmazsák szélét, agyonnyomtuk őket.

Naponta járt volna a félórás séta a börtönudvaron, ahol 30-40 m-es távolságban járatták körbe-körbe a fogvatartottakat. Vacsora este 6 óra körül volt, 4 dl mennyiségű és az ebédhez hasonló minőségű „valamit” kaptunk. 8 órakor takarodóra rendelkeztek bennünket, amikor kikapcsolták a villanyt. Éjszaka persze többször feloltották és ellenőrizték, hogy megvagyunk-e még. Vécére fel lehetett kelni, de sétálni nem volt szabad.

– Milyen elfoglaltságot lehetett találni magánzárkán?

– Magánzárkán heti két alkalommal – hétfőn és csütörtökön – adtak

könyvet. Püski Sanyi bácsi és egy Dobosi nevű járták a zárkákat, Dobosi nyakában egy tálcán volt a választék, Sanyi bácsi pedig nyilvántartotta a kölcsönzést. Általában orosz szerzők műveihez lehetett így hozzájutni, nagy ritkán Jókai, Mikszáth, vagy Móricz remekeihez.

– *Előfordult, hogy valaki a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetét olvasta?*

– Persze, hiszen az elítéltek között volt olyan, mint a Kopácsi Sanyi is, aki meggyőződéses kommunistának vallotta magát.

– *Mik voltak egy rab személyes tárgyai?*

– A börtönbeli vagyonom egy ruszki alumínium csajka, egy kanál és egy kenyeres vászonzacskó volt. Magánzárka után már volt nálam egy börtönben készült kis bicska is.

– *Bicska?!*

– Persze, nem legálisan. Volt olyan bicska, melynek a nyelébe szakavatott kezek fúrtak egy lyukat, egy cipőkrémes fémdoboz tetejéből lencse nagyságú lapocskát vékonyítottak el, azt behelyezték a furatba – hogy ne szoruljon -, majd a furat alá egy 333-as tekercset, ebbe pedig egy parányi kis mágnes tettek. A mágnes a Néphadsereg kiselejtezett technikai eszközeinek bontását végző üzemben dolgozók emelték el. A penge egyik részénél volt egy fém kivezetés, a nyél végén a másik. Ezt kellett a vízvezetékhez nyomni, és így már rádiónk is volt.

– *Saját rádió?*

– Nem, a börtön rabjaié. A rádió kézről kézre járt azzal a feltétellel, hogy az ott hallottakat el kellett mondani. Ez nagy dolog volt, hiszen a kéthetente megjelenő börtönújság, a „Kiblise Zeitung” sokszor 6-7 hónap késéssel közölte a híreket. A személyes motozások alkalmával bizony nehéz volt elrejteni közös kincsünket, de sikeresen megoldottuk.

– *A zárkák hány személyesek voltak?*

– A közösségi zárkában ketten, de volt olyan, hogy hárman voltunk. Hárman egy 3-szor 2,20 m-es zárkában. Minden zárkában volt egy vécé, ülőke nélkül, melyre használatbavételkor egy háromszögletű fakeretet kellett rátenni. Volt egy labor, egy ágy, egy szék, egy asztal és a ceglédi

kanna. Nem túlozták el a berendezést...

– *Lehet-e egy börtönben kedves emlékek?*

– Inkább mulatságos, de van. Egyszer a Gyűjtőfogház kultúrtermében a XIX. század költőinek verseiből adtak elő kultúrműsort a rabtársak, melyre a börtön egész vezetése is kivonult. A „Vén cigány” című vers refrénjénél a harmadik „Húzd, ki tudja meddig húzhatod” ismétlésnél – amit a szavaló közvetlenül a börtönigazgatónak mondott – az felugrott és betiltotta az előadást.

– *Milyen emberek voltak a fogvatartók?*

– Általában a kommunizmus megrogzított hívei. Karácsonyi főtörzsőrmester és egyben hóhér-segéd sokszor lelketlen módon osztott ki ok nélkül magánzárka-büntetéseket.

Kiszólitott sétán a sorból, hogy: „– Hajja-e, gyűjjön ide!” Ekkor jelentkezni kellett:

Főtörzsőrmester úr, a 765-148 számú elítélt tisztelettel jelentem, parancsára megjelentem! Megkérdezte: – MÉR beszégetett? Válaszoltam: – Nem beszélgettem! Erre ő: – MÉR felesel? – Nem feleselek! – válaszoltam. És ezzel az ő „jogrendjük” szerint már magánzárkára kerültem. Kéthavonta lehetett levelet írni, három havonta mehetett az elítélt beszélőre. Az ok nélküli magánzárkával sokszor ezeket is meggátolták. A levélben 32 sort lehetett írni, amit a nevelőtisztek átnéztek és tussal alaposan meghúztak az értelmetlenné tétele céljából.

– *A beszélő milyen kapcsolattartásra volt alkalmas?*

– A legalapvetőbbre, hiszen 2 méteres drót választott el a hozzátartozótól. Mellettem 1-1 ór állt, velem szemben szintén egy ór volt, aki társával együtt a hozzám érkezett családtagot fogta közre. Kimondhatatlan bábeli nyelvzavar volt, mikor egyszerre beszélt 120 rab és azok hozzátartozója.

– *Milyen volt a börtönben fogvatartottak társadalmi rendje?*

– Komoly vezetés és összetartás volt a rabok között. Amikor a magánzárkából lekerültem a többiek közé, egészen addig nem fogadtak be, míg a nyilvántartóban dolgozó rabtársak nem néztek utána és üzentek a saját

hírláncukon keresztül, hogy megbízható vagyok, sohasem árultam el senkit. Volt olyan, hogy a rabtársak helyettem 'spájzoltak', ha éppen büntetésben voltam, vagy egyszerűen összeadták a szükséges dolgokat.

– *Mit jelentett a „spájzolás”?*

– A spájzolás keretében havi egy alkalommal 40 Ft értékben lehetett vásárolni dohányt, tisztálkodási eszközöket, élelmiszert. Nagy ritkán gyümölcsöt is, igaz, rothadtat, amit az örök fillérékért megvettek és nekünk többszörös áron eladtak.

– *Mikor jött el a szabadulás napja?*

– 1963. április 3-án szabadultam. Sosem felejttem el: sorban álltak a börtönkapu előtti téren a taxik és ingyen hordtak bennünket a városba. Március elején már tudtam, hogy kikerülök amnesztiával, így lelkileg fokozatosan fel tudtam készülni az ismét szabad életre. A feleségemet – lelki terrorjuknak megfelelően – megrémisztette a nevelőtisz, hogy nem szabadulhatok, mert nem porolom le az ágyamat és az asztalt. Igaz, mindig azt mondtam, engem nem porolgatni hoztak ide, hanem rabnak.

– *Milyen volt egy karácsony?*

– Nagyon rossz, bezártságban az ünnep még bántóbb. Mindenki hallgatott és a szeretteire gondolt, ilyenkor fokozottabb volt az emberi érzékenység.

– *Álmodtál-e a börtönben?*

–Igen, de minden álmomban megjelent a kerítés, még álmomban sem lehettem szabad.

– *A történetet el lehet-e felejteni, meg lehet-e bocsájtani?*

– Elfelejteni nem szabad, megbocsájtani nem lehet. Nekem ez volt a politikai „szemináriumom”, ez erősítette meg bennem későbbi állásfoglalásaimat. Akik nem tudták, miért ülnek börtönben, amire kikerültek, a kommunizmus meggyőződéses elenségeivé váltak.

vitéz Pintér Kornél
törzskapitány

56-os trilógia

Most csak hadtörténeti naplótöredéket ismertetek '56-ról, fennkölt ünnepi emlékirat helyett: hiteles, felrázó és maradandó üzenetet adva át az utókoroknak.

(részletek)

„Nyílt tűzparancs!”

Éjfél után Piliscsaba előtt kellő biztosítással megálltunk. Ekkor Zakócs János őrnagy felolvasta a „pecsés” parancsot, melyből csak részleteket idézek: „Budapestén kitért a forradalom. A fasiszták a csőcselékkel együtt meg akarják dönteni törvényes rendünket. A fegyveres erőnek (tisziiskolásoknak is) ezt meg kell akadályozni az ÁVH-val és a szovjet fegyveres erőkkel együttműködve!”...Révai és Gerő utasítására először fel kell oszlatni a tömeget. Annak sikertelensége esetén ki kell adni a tűzparancsot: „Első lövés a fej fölé! Második lövés a láb elé! Harmadik lövés: cél a derék, tűz! A parancsmegtagadókat pedig a helyszínen azonnal fel kell koncolni!...”

A döbbenetes és hosszas csend után parancsnokunk megszólalt: „Amíg a tűzparancsot kiadók nem tisztázzák a valós helyzetet, vagy a helyszínen arról nem győződhetünk meg, nem fogok lövetni fegyvertelen honfitársaimra! Túlélésem esetén pedig nem akarok egyetlen szülő elé sem állni, hogy ne tudjak felelősséggel elszámolni a rám bízott fiaikról!” Hangos éljenzéssel fogadtunk vezénylő főtisztünk határozott, felelőségteljes és bajtársias megnyilvánulását. Ezután megkönnyebbülve folytattuk utunkat az újabb „felső” parancs szerint: a gépkocsizók a HM-hez, a páncélosok az Országházhoz, és mi, rohamosztagosok a Magyar Rádióhoz, a Stúdióhoz.

Örömnép a Corvin közben. Bp., 1956. október 28. vasárnap.

Megállapodás folyamánként elrendelték az ÁVH feloszlását, hivatalossá tették a Kossuth-címert, nemzeti ünnepé nyilvánították március 15-ét, és tervbe vették a szovjet fegyveres erők azonnali kivonását Budapestről, majd rövid időn belül az ország egész területéről. Itt hallot-

tam Foky-Gruber Gyula szerzeményét: A szabadságharc dalát, melynek szövegét és kottáját magammal hoztam, és sikerült megmentenem. A Corvin mozi bejárata felett hatalmas plakát hirdette az utolsó filmet: Emberek fehérben. Az akkor még meglévő szökőkút előtt láttuk a híres páncéltörő ágyút, melyet a szombathelyi Horváth Ferenc, a Nagyatádi Tüzérezred tizedes gépkocsivezetője tolatott oda, és helyezett tüzelőállásba.

ÖTVENHAT IGAZ TÖRTÉNELMÉT A SZABADSÁGHARCOSOKKAL EGYÜTT MI IS ÍRTUK: fegyverrel a kézben, sebesültjeink vérével (az enyémmel is) hitelesítve, hősi halottainkkal megpecsételve és mártírjaink tanúságté-

A szerző mellképe tisztiiskolás egyenruhában

telével – „MINDENT A HAZÁÉRT!” jelmonddal.

v. Donát Ármin

Könyvajánló

1956. 50. évfordulója alkalmából 2006 őszén jelent meg vitéz Donát Ármin rendtársunk tollából – a Történelmi Vitézi Rend kiadásában – vitéz Radnóczy Antal nyugállományú dandártábornok, rendünk egykori főkapitánya előszavával a Búcsú Recsktől című könyv. A mű első ízben tartalmazza a közel 1700 fogvatartott névsorát, valamint hozzávetőleg 140 fényképet.

Dr. vitéz Dengyel Zoltán
törzskapitány
Nyugat-Dunántúl

A könyv megrendelhető szerkesztőségünkben.

A szerző, v. Donát Ármin v. Hunyadi László főkapitány úrral. 2006. július

A magyar légtér az 1956-os forradalom időszakában

Az OLLEP alárendeltségében működő Légierő Parancsnokság és alárendelt csapatai tevékenysége az 1956. évi forradalomban.

Napjainkban mód van arra – az 50. évforduló kapcsán – hogy bizonyos történelmi távlatból „*Sine ira et studio*” (harag és elfogultság nélkül – Tacitus intelme) írjunk a légierő '56-os tevékenységéről. A tanulmányomban főleg Iván Dezső, Simon László és Szepesi József kutatásaira támaszkodom, segítségemre volt továbbá több, mint húsz, akkor szolgált pilóta visszaemlékezése. A forradalom utáni megtorlások alatt készült jegyzőkönyvek és bírósági periratok csak részben fogadhatóak el, mivel érezhető rajtuk a mindenáron való felelős keresés, a koncepció.

A légierő '56-os tevékenysége nem érthető meg az előző évek története nélkül. Sok mindenre adhat választ a légierő sajátos fejlesztése. A Magyar Honvédség légierőjének újjászervezése 1948-ban indult el és a fejlesztés első szakasza 1953-ban zárult. 1953 végén – a 195 441 főből álló Magyar Néphadsereg 9,5%-a – mintegy 19 000 fő szolgált a légierőben. A szervezésre kiadott hadrend 750 repülőgéppel számolt, melyből **641 repülőgép szolgálatban állt**: 233 iskola, 145 csata, 58 bombázó, 166 iskola, 17 szállító és 34 futárrepülőgép. Összehasonlításképpen a második világháborúba belépő Magyar Királyi Honvédség 1941-ben 326 repülőgéppel számolt! 1952-ig tizenkettő betonpályás repülőtér építése fejeződött be: Kecskemét, Kiskunlacháza, Kalocsa, Kunmadaras, Mezőkövesd, Taszár, Sármellék, Szentkirályszabadja, Pápa, Debrecen, Tököl, Ferihegy, ebből a szovjet repülőhadosztályoké lett Pápa, Debrecen és Tököl fele. A hadrend négy repülőhadosztályt tartalmazott: a 25. vadászpilóta hadosztály (Taszár), a 66. vadászpilóta hadosztály (Kecskemét), a 28. csatarepülő hadosztály (Székesfehérvár), a 82. bombázórepülő hadosztály (Kunmadaras). Két tiszti iskola működött, a Kilián György Repülő Ha-

józó Tiszti Iskola (Szolnok), s a Vasvári Pál Repülő Szakkiképző Tiszti Iskola (Budaörs). A vadászpilóta hadosztályok két ezredet tartalmazó szervezésben, első időben JAK-9P (UP) és JAK-11 repülőgépekkel voltak felfegyverezve. 1951 áprilisában megkezdtek a vadászpilóta hadosztályok átfegyverzését MiG-15 típusra; ez 1953-ra befejeződött. Ekkorra 193 sugárhajtóműves repülőgéppel rendelkezett a légierő! A bombázó hadosztály TU-2 második világháborús (igen elhasznált) bombázó repülőgépekkel rendelkezett, amelyeket nem sokkal több, mint egy év után kivontak a hadrendből.

Az eltúlzott nagyarányú fejlesztés elszívta a gazdaságfejlesztési forrásokat és visszavetette a lakossági életszínvonalat, így növekedett a társadalmon belül az elégedetlenség. Másik konzekvencia: a gyorsított fejlesztés óriási áldozatokat és erőfeszítést követelt a hadsereg – azon belül – a légierő személyi állományától. Például rövid időn belül közel ezer repülőgép-vezetőt, több ezer műszaki és egyéb szakembert kellett képezni. A hadsereg létszámának 9,3%-át kitevő légierő a fejlesztési költségek 40%-át emésztette fel. Mindez a példa nélküli fegyverkezési ütem 1953 környékére a harmadik világháború kitörésének, a sztálini jóváindulásnak a hatására történt, de nem csak Magyarországon, hanem kivétel nélkül valamennyi európai szocialista országban. Hogy mekkora legyen a magyar légierő, azt Moszkvában határozták meg.

Az 1949-ben induló koncepciók percek egy-két év késéssel érintették a légierő személyi állományát is. 13 repülőgép-vezetőt – közülük 9 volt háborús Puma-pilótát börtönöztek be. Tóth Lajos századost kivégezték. Emellett az 1951-ben rendszeresítésre kerülő MiG-15-ös sugárhajtású technika körül mesterségesen keltett rezsim-intézkedések miatt leszerelték a Magyar Királyi Honvéd Légierő nagy gyakorlattal rendelkező, háborút megjárt, demokratikus hadseregbe átvett szakembereit, repülőgép-vezetőit. A drasztikus tisztogatá-

A szerző, dr. Martinkó József, MN Légierő

si intézkedések érintették a már „demokratikus beállítottságú” újakat is, ez az újonnan kiképzett parancsnoki és repülőgép-vezetői állomány kb. 50%-át érintette. Ezek után a légierő hajózó személyi állománya egyharmadára csökkent. Pl. 200 vadászpilóta helyén, 39 pilóta maradt!

A forradalom első időszaka (október 23–október 29.)

Október 23-án a BM által engedélyezett felvonulás az esti órákig még békésnek tűnt. Az esti órákban a légierő-parancsnokot először a légtérben mozgó célok azonosításával riasztották. A Vezérkar (VK) Hadműveleti Csoportfőnökség a Honvédelmi Minisztérium (HM) ügyeletes tábornok útján 20 órakor rendelt el riadót az Országos Légierő és Légvédelmi Parancsnokság (OLLEP) állománya részére. Az összes csapatparancsnok mozgásban (úton volt), mivel október 23-án akarták megtartani a szokásos éves magasabb parancsnoki értekezletet. Azért nem tudták az intézkedések egy részét végrehajtani, mert egy részük Budapesten, egy részük úton volt akkor, amikor jelenlétük egységüknél meghatározó jelentőséggel bírt volna. Október

23-án a repülőalakulatok állománya a laktanyában tartózkodott, a budapesti eseményekről semmit nem tudott (a rádióból tájékozódott, de semmilyen katonai információ nem érkezett).

A Vezérkarfőnöktől (VKF) az OLLEP-parancsnok útján kapott utasításra a légierő-parancsnok az alárendelt alakulatoknak **október 24-én** 04.00-kor rendelt el harci riadót. Ettől az időponttól kezdve a vadászrepülőtereken (Kecskemét, Kalooca, Kiskunlacháza, Taszár, Sármedlák, Kunmadaras) egy-egy vadászrepülő-század másodfokú készségben volt. A többi repülőtéren meghatározott géplétszám harmadfokú készségben volt, az állomány többi része pedig objektumvédelmi készséget adott. Az OLLEP-törzsfőnök utasításra egy JAK-11-es gépet küldtek Budapest fölé, hogy ott megnyugtató röpcédulákat szórjon.

Az ellenőrizhetetlen (szovjet) csapatmozgások késztették a légierő-parancsnokot arra, hogy felkérje az alárendelt alakulatokat, miszerint a készségi gépek rendszeres berepülésre kapott engedélyszámmal hajtsanak végre felderítő repüléseket a Budapestre vezető főútvonalakon. E naptól kezdve november 2-áig a megfigyelések eredményeit a Légierő Parancsnokság összesítve és értékelve minden nap jelentette a VKF Hadművelési Csoportfőnökségnek.

Közben az Apró Antal által vezetett Katonai Bizottság a HM, illetve a

VKF megkerülésével közvetlen utasításokat is adott egyes helyőrségparancsnokoknak és fegyvernemi parancsnokoknak. Ilyen utasítás keretében kapott felhatalmazást pl. Gyurkó Lajos vezérőrnagy is a helyőrsége területén lévő minden fegyvernem, tehát a kecskeméti vadászrepülő-hadosztály felhasználására is a felkelők ellen!

Október 25-én a központi harcállásponttól Galgóczi ezredes által adott utasításra a 66. vadászrepülő-hadosztály egy fegyvertelen JAK-12 típusú futárgépet küldött Budapest fölé nyugtató röpcédulák szórására. A gépet Budapest fölött több találat érte kisöblű fegyverekből.

Október 26-án – a készségi gépek berepülése során végrehajtott felderítő repüléseken kívül az OLLEP parancsnok a központi harcállásponttól főleg a 16. szállítóezrednek adott légi szállítási feladatokat. Reggel a 16. vegyes repülőezred Vass Rudolf főhadnagy és személyzete MI-4 szállító helikopterrel – 10 méter látótávolságot alig meghaladó ködben – Budaörsről röpcédulákat szállít.

Október 27-én Gyurkó Lajos vezérőrnagy – a kecskeméti helyőrség és egyben az ottani III. hadtest parancsnoka – a párt Katonai Bizottságától kapott felhatalmazás alapján – több bevetési parancsot adott a kecskeméti repülőtéren települt 66. vadászrepülő-hadosztály parancsnokának.

Többek között egy MiG-15bisz géppárt emeltek a Tiszakécskén gyü-

lekező tömeg ellen. A kísérő géphibára hivatkozva visszafordult. Takács Géza hadnagy több rácsapást hajtott végre és máig tisztázatlan körülmények között tüzet is nyitott. A fegyverhasználat kis magasságon és mintegy 10° zuhanási szög alapján történt (a lőutasításban meghatározott 30° helyett), normál, a készségre betárazott lőszer (egy páncéltörő, két robbanó, egy nyomjelző sorrendben) két 23 mm és egy 37 mm-es gépágyúval. Így a pástázott terület megnőtt és a pusztító hatás fokozott volt. Gyurkó vezérőrnagy azzal indokolta tűzparancsát, hogy a telefonon kapott értesítés szerint a tömeg fel akarja akasztani a párttitkárt és a tanácselnököt. Mint később kiderült, ez a telefonon adott tájékoztatás alaptalan volt. Ennek az indokolatlan tűzparancsnak 18 halottja és több mint 100 sebesültje volt!

Ugyancsak Gyurkó vezérőrnagy parancsára egy MiG-15-ös repülőgépet riasztottak a Csongrád főterén gyülekező tömeg szétesztatására. Jóllehet Gyurkó vezérőrnagy itt is a tömegbe akart lövetni, de a vadászrepülő-hadosztály parancsnoka csak hidegrácsapásokra (fegyverhasználat nélküli) adott parancsot. Istenes Elemér főhadnagy a hidegrácsapások folyamán vagy repülőgép-vezetői, vagy műszaki hibából kifolyólag lezuhant, a Csongrád melletti gátórháznál csapódott a földbe. (A katasztrófa okának olyan variánsa is volt, hogy Istenes főhadnagy gépe találatot kapott.) Legvalószínűbb ok a kis-magasságon, kis-sebességgel, lapos szögben végrehajtott felvétel és a forduló során a gép lecsúszott. Istenes Elemér főhadnagyot később posztumusz századossá léptették elő.

A légierő-parancsnok a felsorolt bevetésekről – mivel nem volt bekapcsolva a központi harcálláspont vezetési rendszerbe – csak utóbb értesült az átrepülési osztály vezetőjétől. Ekkor a légierő-parancsnok: Nádor Ferenc ezredes megtiltott minden repülő alkalmazást a forradalmárokkal szemben. Bár nyilvánvaló volt, hogy a légierő-parancsnok túllépte hatáskörét, a légierő alakulatai megjegyzés nélkül elfogadták a parancsot és a továbbiakban ezt be is tartották.

Különböző kormányzervek kérésére az OLLEP-parancsnok a köz-

Joe gyűjteményéből

ponti harcálláspontról elsősorban a 16. vegyes repülőezrednek adott különböző feladatokat. Ezek a következők voltak: helikopterrel élelmi-szer-szállítás Debrecenbe, fegyver- és lőszerszállítás a Gábor Áron lakatnyába, kb. 5 mázsa bankjegy szállítása Győr, Székesfehérvár, Veszprém és Pécs városokba, LI-2 géppel gyógyszer-szállítás. Ezen a napon Ferihegyre is nagy mennyiségű vér-, gyógyszer- és segélyszállítmány érkezett légitforgalmi járatokon külföldről.

Október 29-én a légierő-parancsnok a vadász repülőegységeket másodfokba léptette vissza. Tovább folytatódta az OLLEP-parancsnok által elrendelt légi szállítási tevékenységek, illetve a légierő-parancsnok irányelvi alapján a készülségi gépek berepülése során végrehajtott felderítő repülések és az észlelések jelentése a VKF-nek. E napon a szovjet csapatok a kormány kérésére megkezdték kivonulásukat Budapestről, de a város körül készülségi állásokat foglaltak el. Az így kialakuló gyűrűt Budapest körül egyre erősítették a határon túlról folyamatosan érkező új szovjet alakulatok.

A forradalom második időszaka (október 30–november 4).

Október 30-án az események úgy délelőtt 10 óra körül kezdtek felgyorsulni. Hazai Jenő vezérőrnagy, HM politikai főcsoportfőnök az OLLEP-parancsnok útján tájékoztatót adott a budapesti pártbizottság ostromáról és a repülőgépek bevetését kérte az ostromlók ellen. Mivel a HM-től nem kaptak információt, a légierő-parancsnok – az OLLEP-parancsnok engedélyével – Budaörs repülőtérről egy JAK-11 fegyvertelen repülőgéppel Koplányi István alezredest, a parancsnok vadászlégvédelmi helyettesét küldte a Köztársaság tér fölé a helyzet jelentésére. A tapasztalt repülőgép-vezető még a viszonylag kis sebességű gépről sem tudta meghatározni, hogy a téren tartózkodók közül hol vannak a támadók és hol a báméskodók. A teret környező házak tetején azonban fegyvereket észlelt, akik tüzet is nyitottak gépére. A légierő-parancsnok a felderítés eredményeinek jelentése mellett jelentette Hazai vezérőrnagynak és Madarász

vezérőrnagynak, hogy nagy tűzerejű MiG-15 és MiG-17F típusú gépek bevetése lehetetlen, hiszen azok nemcsak a téren lévő fegyverteleneket, hanem a környező házakat és azok lakóit is veszélyeztették volna.

A parancsnokságon tartott állománygyűlés során Madarász vezérőrnagy kezdeményezésére egy röplapot fogalmaztak meg, amit sok példányban sokszorosítottak és terjesztését azonnal megkezdték Budapesten és vidéken is. Madarász vezérőrnagy úgy indokolta javaslatát, hogy itt az ideje annak, hogy az OLLEP állománya kifejezze, hogy kinek az oldalán áll. A röplap fegyveres tevékenységre vonatkozó része így hangzott: *„...a magyar kormány rádióban leadott nyilatkozatát követően azonnal olvassák be a szovjet nagykövet és katonai attasé nyilatkozatát a szovjet csapatok azonnali kivonásáról. Amennyiben ez nem történik meg, a néphadsereg légvédelme és légierője fegyveresen áll ki az egész magyar dolgozó nép követelése mellé...”*

Ezt a röpcédulát szovjet politikusok a második szovjet intervenció egyik fontos indoklásaként használták fel, a közvélemény pedig irreális következtetéseket vont le a röpcédulából. Különböző publikációk a szovjet csapatok elleni bombázásokra való felkészülésekről írtak, figyelmen kívül hagyva, hogy 1956 októberében a magyar légierő állományában már egyetlen, bombázásra alkalmas géptípus sem volt. A két vadászrepülő-hadosztály MiG-15 és MiG-17F

típusú repülőgép állománya komoly fedélzeti tűzerőt képviselt ugyan, de a repülőtereken csak 1-2 bevetésre elegendő üzemanyag és lőszer volt, a központi üzemanyag- és lőszerraktárt pedig egy szovjet páncélos hadosztály vette körül. A magyar katonai repülőterek felé egy-egy szovjet páncélos ezred volt úton, hogy a repülőtereket körülvegyék.

Magyarországon ekkor két teljes szovjet repülőhadosztályt, valamint az őket megerősítő, Szovjetunióból áttelepült vadászrepülő- és szállító ezredet vontak össze; a lvoivi katonai körzetben pedig több, mint ezer harci repülőgépet vontak össze. Így az eróarány 1:5-höz volt, csak az országban állomásozó szovjet repülőerőt számításba véve. A tőköli szovjet vadászirányító-harcálláspont rádiólokációs információval rendelkezett az ország teljes légtéréről, azaz minden felszálló gépet észleltek.

A kormány a szovjet csapatkivonásról beszélt, a hírek pedig az ellenkezőjéről szóltak. A felderítő repülések alapján jelentették azt, hogy megszámlálhatatlan mennyiségű szovjet páncélos özönlik az ország belseje felé Budapest irányába.

Október 31-én a légierő alárendelt alakulatainál is megválasztották a Forradalmi Bizottságokat a HM Politikai Főcsoportfőnökség vonatkozó utasításai alapján. Mivel súrlódások mutatkoztak a parancsnokok egyszemélyi felelőssége és a bizottságok munkája között, a légierő-parancs-

nok köztiszteletben álló tiszteket küldött az alakulatokhoz a szükséges együttműködés segítésére.

November 2-án először Kablai alezredes, a Kilián Repülő Hajózó Tiszti Iskola parancsnoka jelentette, hogy jelentős szovjet páncélos erők zárták körül a szolnoki és a kunmadarasi repülőteret. A Tiszán új híd készült, amelyen jelentős szovjet erők keltek át és vonulnak elsősorban Budapest felé.

Ezután a légierő többi repülőteréről is jelentették, hogy szovjet páncélosok vették körül a felszállópályákat is. Rövidesen hasonló jelentés futott be Kiskunlacházáról is. A taszári 25. vadászrepülő hadosztály felderítés során Balatonboglár és Fonyód térségében erős szovjet páncélos csoportosulást észlelt. A jelentés értékelése szerint ez a csoportosulás kiinduló pontot képez a taszári és sárbogárdi repülőterek elfoglalására.

Budaörsöt ekkor még nem szállták meg. A tököli szovjet harcálláspont-diszpécser telefonon még engedélyszámot adott két repülőgép felszállására, szállítási feladatokra hivatkozva. E feladatokra felszállt két LI-2-es szállító gép jelentése szerint a készülségi állásban lévő szovjet páncélos és gépkocsizó lövészegységek teljesen körülfogták Budapestet és második lépcsőt is képeztek. Az OLLEP Forradalmi Bizottság ekkor már csak a külföld által is szorgalmazott politikai megegyezésben bízott. A szovjet páncélosalakulatok estére körbefogták a dunántúli repülőtereket, s harckocsikkal elállták a gurulóutakat és a felszállópályákat. Taszáron lefegyverezték a személyi állományt, Sármellékre egyenlőre nem vonultak be.

1956. november 4-én hajnalban a több hadosztálynyi szovjet csapatkontingens visszatért Budapestre, egységei elfoglalták a fővárost, valamint az ország fontos politikai és katonai objektumait és megkezdték a fegyveres forradalmi góccok felszámolását. E tevékenységre Konyev marsall adta ki a parancsot.

Budapesten az OLLEP épületét, valamint vidéken valamennyi kato-

nai repülőteret szovjet csapatok szállták meg. Az OLLEP-épületben lévőket fogva tartották és Nádor ezredet letartóztatták. A sorállományt lefegyverezték és hazaküldték. A sorukra maradt repülőterek állománya átmenetileg szétszéledt, kivéve a sármelléki ezredet. A felszerelés és repülőtechnika őrzése rendezetlenné vált, illetve a szovjet csapatok kezébe került. **A magyar légierő november 4-én megszűnt létezni.**

Összességében megállapítható, hogy 1956. október–novemberben (a forradalom alatt) a repülőcsapatoknál és vezető szerveknél hasonló jelenségek játszódtak le, mint a néphadsereg más fegyvernemi csapatainál. Az állomány jelentős része nehezen igazodott el a bonyolult belpolitikai helyzetben. Egyes repülőhelyőrségek gyorsan kilábtak a krízisből, másoknál előljárói beavatkozás vált szükségessé november 4-e után a „rend” helyreállításához.

A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány felhívása alapján a repülőcsapatok személyi állományának többsége – a tisztek mintegy 70%-a – ezen kormány mögé sorakozott fel, elismerték a Rákosi – Gerő klikk uralma ellen létrejött széles népmozgalom követeléseinek jogosságát, ugyanakkor határozott fellépést helyeztek kilátásba a rend mielőbbi helyreállítására.

A váratlanul gyors konszolidációtól elbizakodva rövidesen megkezdődött a leszámolás és a megtorlás időszaka. A büntetlenséget ígérő szövegek a hatalom megerősödésével elfújta a szél.

A légierő nagy áldozatok árán kiképzett személyi állományának jelentős részét leszerelték. A parancsnoki állományból szinte senki sem maradt a helyén. November 7-én Münnich Ferenc miniszter – miniszteri parancssal – hivatalosan is feloszlatta a katonatanácsokat. November 9-én megalakították a karhatalmat. November 11-én kihirdették az ún. „tishti nyilatkozat” kötelező aláírását. Erre az időre a hivatásos állomány bevonult szolgálati helyére. A tishti nyilatkozatot alá nem írókat azonnal leszerelték. A légierő forradalmi katonai bizottságok (katonatanácsok) tagjait leszerelték és később lefokozták őket, függetlenül attól, hogy milyen szerepük, vagy tevékenységük volt a forradalom alatt. Ezt a legtöbb esetben nem is vizsgálták.

Ezek ellenére, ha a történetet egy egységben, a részleteiben vizsgáljuk, körvonalazódik, hogy a légerő és a csapatok vezetése és személyi állományának zöme a haza iránti felelősséggel, a lelkiismeretére hallgatva végezte feladatait, egészen az összeomlásig. A katona a történelemben mindig felelt – még a politikai vezetés helyett is – azért, amit cselekedett, vagy amit cselekedni elmulasztott. Ezért a katonát a történelemben mindig aránytalan mértékben sújtotta a későbbi megtorlás.

Minden visszaemlékező, minden repülés-történetet író egybehangzóan állítja, hogy a légierő állományának szellemisége megkérdőjelezhetlenül magyar volt. A többség hivatásában a magyar függetlenség és állami szuverenitás egyik biztosítékát látta. Ezt bizonyítja az évek során végzett áldozatos munka mellett a légierő magatartása is az 1956. évi forradalomban. A légierőt nem lehetett szembefordítani a felkelt néppel.

Ezzel az írással szeretnék tisztelni az 1956-os magyar forradalom 50. évfordulóján az akkori katonabajtársaim és a forradalom minden résztvevője előtt.

A lapunk számára kivonatolt tanulmány szerzője:

Dr. Martinkó József
alezredes

KITÜNTETÉSEK

A Történelmi Vitézi Rend a Forradalom és Szabadságharc 50. évfordulójára „1956-os Vitézi Jubileumi Kereszt szalagon” – kitüntetést alapított a Rend azon tagjai számára, akik a Forradalom és Szabadságharc tevékeny résztvevői voltak, vagy családtagjaik révén a megtorlás elszenvedői voltak, vagy 56 szellemi örökségének ápolásában jelentős szerepet vállaltak.

„1956-os Vitézi Jubileumi Kereszt szalagon” kitüntetések adományozása

Budai Vár, Hadtörténeli Múzeum,
Díszterem – 2006. december 1.

A Történelmi Vitézi Rend által alapított kitüntetés ünnepélyes átadására került sor. Dr. Holló József úr altábornagy, a Hadtörténeli Múzeum főigazgatójának ünnepi megnyitóját követően v. Hunyadi László főkapitány úr köszöntötte a megjelenteket. A kitüntetéseket Főkapitány úr a felterjesztő törzskapitányokkal együtt adta át a kitüntetetteknek.

A Történelmi Vitézi Rend a Forradalom
50. évfordulója alkalmából
v. Kristóf László csendőr nyomozó főtörzsőrmesternek „1956-os Vitézi Jubileumi Kereszt” kitüntetést adományozza.
2006. október 23.
*(v. Kristóf Lászlóról szóló írásunk
Vitézi Tájékoztató 2006. augusztusi számában.)*

Wittner Mária beszéde és szavalata könnyeket fakasztott. Szinte érzékelhető volt mindaz a kín és borzalom, amit fiatalok, gyermekek és idősök átéltek a terror idején.

A köztünk élő 56-os Forradalmárok, Magyarok, Harcosok szomorú sorsa – hogy át kell élniük ennyi évvel később újra – az elnyomást, s az egyre erősödő diktatúrát.

Szeretettel kívánunk valamennyi 56-os forradalmárnak nagyon jó egészséget, bennünket lelkesítő erőt, s kívánjuk, hogy életükben elmondhassuk: egységes magyar hazában, szabadon, demokráciában élünk!

(A kitüntetettek teljes névsora a Közlönyben található.)

Az ünnepség megnyitó pillanatai

v. Wittner Mária

v. Krasznay Béla tb. h. főkapitány

v. Horváth László törzskapitány

v. Hajdú Szabolcs törzskapitány

v. Végváry Vazul atya ofm

Dr. Ravasz István alezredes

* * *

A Magyar Vidék Országos 56-os Szövetség Országos Központja 1956 szellemi örökségének megőrzéséért és a magyarságnak tett szolgálatáért

A Magyar Vidék Országos 56-os Szövetség Jubileumi Erdemérem kitüntetést adományozta vitéz Hunyadi László úr, a Történelmi Vitézi Rend Főkapitánya részére.

Rendünk nevében gratulálunk mindazon rendtársunknak,
akik az 1956-os Forradalom és szabadságharc emlékére kitüntetésben részesültek.

vitész Alatskay János:

Ma, '56-ról

*Sokan haltak, sebesültek,
Amikor a golyó fütyült,
Kézigránátok repültek.
Sok fiatal vér pergett,
Síkossá téve a Pesti flasztert.
Vagy... és azután kivándorolva,
Gazdagítva más nemzeteket,
Szegényítve népiünket.*

Ez '56 mérlege.

*Pesti Srácok, Nemzetőrök,
Civilek, akik fegyvert fogtak,
Véreztek és elhullottak,
Úgy gondolva, hogy véget vetnek
Hazánk megszállásának.
Dávid küzdött itt a Góliáttal
És ha látszólag alul is maradt
A gondolkodás megerjedt.*

Ez '56 mérlege.

*A mai kor lassan elfelejt Titeket.
A kik meghaltatok, börtönben ültetek,
Egészségetek odalett.
Most azoknak áll a zászló,
A kik ott sem voltak,
Esetleg gyáván lapultak,
Netán a másik oldalon harcoltak.
Most ők hazudoznak.*

Ez '56 mérlege.

*Ti, akik csendben, szerényen még éltek
Látnotok kell ezt a szégyent.
Amikor a lyukas zászlót megcsúfolják,
A történeteket átírják.
A Pesti Srácokat, akiket gyermek kalandornak,
A Civileket, akiket lázadó csöcseléknek,
A Nemzetőröket és Katonákat, akiket árulóknak
Bélyegeztek, és burkoltan.... bélyegeznek ma is.*

Ez '56 mérlege.

*A Hősöket hát lehet így megcsúfolni?
Márpedig ezt nem szabad hagyni!
Nekünk, fiataloknak kötelességünk,
Az összemocskolt zászlót felemelnünk,
Magasra tartva, meglengetni
Az emlékeket kiszűrni, az igazságot feltárni.
Szeretni azokat, akik valamilyen csoda folytán
Még köztünk élnek, és hitelesek.
Ennek kell lenni '56 mérlegének.*

Pécel, a Forradalom 50. évfordulója

**'56 lángja rácsok mögött
2006. szept.–2007. márc.**

Márai Sándor: Mennyből az angyal

MENNYBŐL AZ ANGYAL – MENJ SIETVE

Az üszkös, fagyos Budapestre.
Oda, ahol az orosz tankok
Között ballgatnak a barangok.
Abol nem csillog a karácsony.
Nincsen aranydió a fákon,
Nincs más, csak fagy, didergés, éhség.
Mondd el nekik, úgy, hogy megértsék.
Szólj bangosan az éjszakából:
Angyal, vigyél hírt a csodáról.

Csattogtasd szaporán a szárnyad,
Repülj, subogj, mert nagyon várnak.
Ne beszélj nekik a világról,
Abol most gyertyafény világol,
Meleg házakban terül asztal,
A pap ékes szóval vigasztal,
Selyempapír zizeg, ajándék,
Bölcs szó fontolgat, okos szándék.
Csillagszóró villog a fákról:
Angyal, te beszélj a csodáról.

Mondd el, mert ez világ csodája:
Egy szegény nép karácsonyfája
A Csendes Éjben égni kezdett -
És sokan vetnek most keresztet.
Földrészek népe nézi, nézi,
Egyik érti, másik nem érti.
Fejük csóválják, sok ez, soknak.
Imádkoznak vagy iszonyodnak,
Mert más lóg a fán, nem cukorkák:
Népek Krisztusa, Magyarország.

És elmegy sok ember előtte:
A Katona, ki szíven döfte,
A Farizeus, ki eladta,
Aki háromszor megtagadta.
Vele mártott kezet a tálba,
Harminc ezüstpénzért kínálta
S amíg gyalázta, verte, szidta:
Testét ette és vérét itta –
Most áll és bámul a sok ember,
De szólni Hozzá senki nem mer.

Mert Ő sem szól már, nem is vádol,
Néz, mint Krisztus a keresztfáról.
Különös ez a karácsonyfa,
Ördög hozta, vagy Angyal hozta –
Kik köntösére kockát vetnek,
Nem tudják, mit is cselekesznek,
Csak orrontják, nyínak, gyanítják
Ennek az éjszakának a titkát,
Mert ez nagyon furcsa karácsony:
A magyar nép lóg most a fákon.

És a világ beszél csodáról,
Papok papolnak bátorságról.
Az államférfi parentálja,
Megáldja a szentséges pápa.
És minden rendű népek, rendek
Kérdik, hogy ez mivégre kellett.
Mért nem pusztult ki, ahogy kérték?
Mért nem várta csendben a végét?
Miért, hogy megbasadt az égből,
Mert egy nép azt mondta: „Elég volt.”

Nem érti ezt az a sok ember,
Mi áradt itt meg, mint a tenger?
Miért remegtek világrendek?
Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérdik: mi történt?
Ki tett itt csontból, búsból törvényt?
És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik –
Ők, akik örökségbe kapták –:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?

Angyal, vidd meg a hírt az égből,
Mindig új élet lesz a vérből.
Találkoztak ők már nébánszor
– A költő, a számár, s a pásztor –
Az alomban, a jászol mellett,
Ha az Élet elevent ellett,
A Csodát most is ők vigyázzák,
Lebeletükkel állnak strázsát,
Mert Csillag ég, basad a hajnal,
Mondd meg nekik, –
mennyből az angyal

1956

Október 23. – Tömegmegmozdulás
(középen: Veres Péter népi író)

Október 23. – Mindszenty József
bíboros, esztergomi érsek

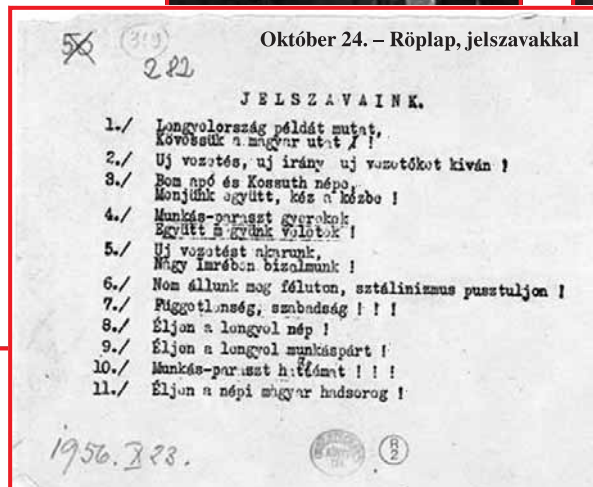
Október 23. – Gyermek nemzeti kokárdával

Október 24.
Munkástanácsok alakulnak

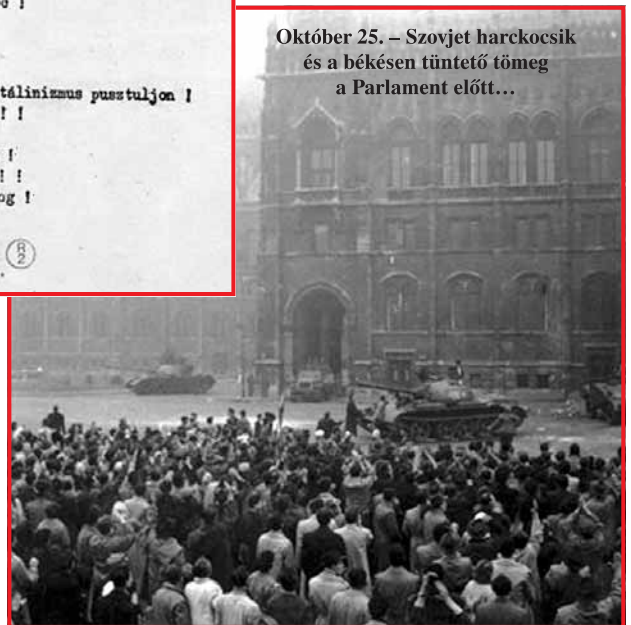
Október 24. – Röplap, jelszavakkal

Október 24.
Tüntetőik T-54-es harckocsival
a Károly körúton

Október 25. – Szovjet harckocsik
és a békésen tüntető tömeg
a Parlament előtt...

Október 30. – Köztársaság tér – Futó emberek menedéket keresnek

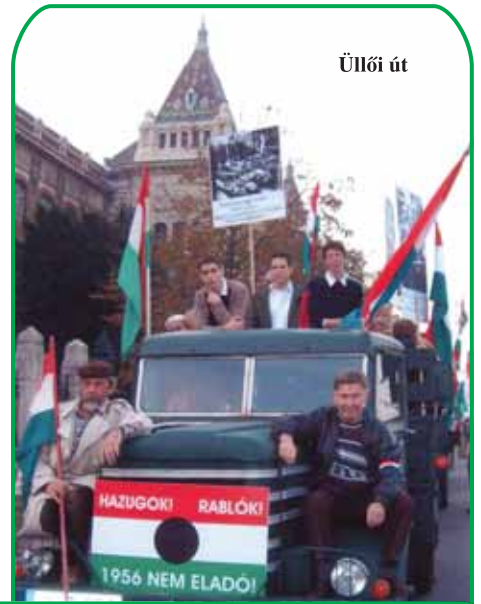
Október 30. – Péterffy S. utcai kórház: súlyos sebesült ellátása

2006

Békés ünneplők: Erzsébet körút

Üllői út

Corvin mozi

Astoria

Rendőrterror

Lelkiatyát is bántalmaztak

Deák tér

Szabadság?

„A felheccelt, randalírozó tömeg”

Albert Camus: A magyarok vére

Nem tartozom azok közé, akik azt kívánják, hogy a magyar nép újra fegyvert fogjon, bevesse magát egy eltiprásra ítélt felkelésbe, a nyugati világ szemeláttára, amely nem takarékoskodnék sem tapssal sem keresztényi könnyel, hazamenne, felvinné házi papucsát, mint a futballszurkolók a vasárnapi kupamérkőzés után.

Túl sok a halott már a stadionban, és az ember csak saját vérével gvalléroskodhat. A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy óvnunk kell minden cseppjét.

Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jögon, mint ahogy az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.

A szabadság mai évfordulóján szívemből kívánom, hogy a magyar nép néma ellenállása megmaradjon, erősödjön és a mindenünnen támadó kiáltásaink visszhangjával, elérje a nemzetközi közvélemény egyhangú bojkottját az elnyomókkal szemben.

1957 október, Párizs

The Blood of the Hungarians by Albert Camus

I am not one of those who wish to see the people of Hungary take up arms again in a rising certain to be crushed, under the eyes of the nations of the Western world, who would spare them neither applause nor pious tears, but who would go back at once to their slippers by the fireside like a football fans on a Sunday evening after a cup final.

There are already too many dead on the field and we cannot be generous with any but our own blood. The Hungarian blood is so precious for Europe and for freedom that we need to save it till last drop.

But I am not one of those either, who think that there can be a compromise, even temporarily with a regime of terror which has as much right to call itself socialist as the executioners of the Inquisition have had called themselves Christians.

And on this anniversary of liberty, I hope with all my heart that the silent resistance of the people of Hungary will endure, will grow stronger, and be reinforced by all the voices which we can raise on their behalf, will induce unanimous international opinion to boycott their oppressors.

(October, 1957, Paris)

1956

A kommunista kormány kommunikálása a Szent Forradalomról, a magyar Népről:

Lázadó csőcselék, árulók, akik a „törvényes rend” ellen fel mertek lépni, kalandorok, huligánok, akik tönkreteszik a „demokrácia vívmányait”. Keményen el kell velük bánni! – De megnyitjuk a határt is, még többen menjenek, hagyják itt az országot!

Magyar holocaust:

Magyarságunk több, mint 200 000 embert veszített: külföldre menekültek. Más népeket erősítettek – erősítenek tudásukkal, munkájukkal, szorgalmukkal.

Más népek megbecsült tagjai – akik lélekben mindig magyarok maradtak.

Kivégeztek, kitelepítettek, börtönbe vetettek – családjaikat, felmenő rokonaikat, barátait, azok családját is tönkretéve – több tízezer embert.

Rettegés, félelem, megtorlás.

Visszaköszönő, gyűlölt szavak. A hazánkra, nemzetünkre törő idegen hatalmak gyűlölete azonban nem volt olyan mélységes, végtelen és aljas, mint az akkori „magyar” kormányé!

A megtorlásnak évtizedei voltak. Szovjet mintára: munkatáborok, gulágok, Recsk.

Andrássy út 60. Börtönök, kínzások, eltűnt személyek, akiket hiába kerestek.

2006

A balliberális kormány kommunikálja az Október 23-i forradalmi eseményeket:

Lázadó, felheccelt csőcselék, randalírozó radikális kisebbség, akik az ünnep békés nyugalmát tették tönkre zavargásukkal.

Zavargásaikkal nem vették figyelembe a turistaforgalmat, az utódkormány tagjainak rendezett ünnepek meghatározó pillanatait, a meghívott külföldi vezetők emelkedett ünneplését.

Veszélyeztetik a békés többség nyugalmát!

Keményen el kell velük bánni!

A határok nyitva, csak rá kell őket szorítani, hogy menjenek, de minél nagyobb számban!

... a jelenlegi kormánypolitikát kommentálni sem kell...

SEMMI SEM VÁLTOZOTT!

A nép sem. Mert mindenki felelős. Minden egyes ember ÉN is. TE IS!!!